

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΡΩΤΕΣ

ΚΡΙΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΘΕΑΤΡΟ — ΘΙΑΣΟΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ. — ΕΡΒΙΝ ΤΖΩΝ ΦΕΡΓΚΥΣΟΝ
ΔΡΑΜΑ ΣΕ 4 ΠΡΑΞΕΙΣ

ΤΟΥ Κ. ΒΑΣΙΛΗ ΡΩΤΑ

Ύστερα από τις άμαρτωλές «Βου-
θές Αγάπες» λίγο ιερό κήρυγμα
έρχεται αναγκαίο καθαρτικό, εάν τή
σαρκαστή ύστερα από την απόκρηα. Αύ-
τό το δράμα «Τζών Φέργγυσον» είναι
ιερό κήρυγμα με δραματική μορφή. Ο-
μως ούτε το ράσο κάνει τον καλόγερο,
ούτε η δραματική μορφή το δράμα. Το
έργο αυτό δεν είναι δράμα κι' ως παρου-
σιάζεται με πράξεις και σκηνές, με διά-
λογους, περιπέτειες, θέση και λύση και
λοιπά δραματικά σκηνάκια. Ούτε καν έρ-
γο τέχνης είναι κι' ως καμώνεται τής
τέχνης τις γοητευτικές χερονομίες και
τά μυστηριακά τελειουργήματα. Πώς
λοιπόν το παρουσιάζει ένας από τους
πιο καλούς δραματικούς μας θιάσους; Τι
στο καλό, τόσο λίγο ξαίρουνε τή δου-
λειά τους τά μεγάλα μας θέατρα, ώστε,
νά προσφέρουνε στο κοινό μας για τέχνη,
κάτι που δεν είναι τέχνη; Έτσι φαίνε-
ται. Η έκλογή των έργων που ανεβά-
ζουνε τά θέατρα μας γίνεται με κριτή-
ρια όχι καλλιτεχνικά, παρά — ως μη
διατάσσουμε νά τό γράψουμε — κερδοσκο-
πικά ή τυχοδιωχτικά. Η ταμειακή έπι-
τυχία είναι πάντα ο στόχος, που κινώνε-
ματ άζουν όλοι οι υπεύθυνοι παράγοντες.

Δέ θά θέλαμε νά κατακρίνουμε κανέ-
ναν γι' αυτό. Χωρίς οικονομική δίση τί-
ποτα δέ στέκει στα πόδια του. Και θά-
τανε άνοησία και έγκλημα από μέρος
μας νάχουμε τήν άπαίτηση οι διάφοροι
παράγοντες του θεάτρου νά τροφοδοτούνε

μέ τέχνη το λαό σπαταλώντας το χρήμα
τους και τον κόπο τους κι' οι καλλιτέ-
χνες νά παρουσιάζονται ψόφοι απ' τήν
πεινα κι' έλεει νοι από στερηση κάθε λο-
γής για νά ευχαριστήσουνε τους άλλους.
Όχι δέ ζητάμε από κανέναν νά σκη-
ναι: μόνος αυτός τις άμαρτίες του κό-
σμου. Τότε τί θέλουμε τελοςπάντων; Η
μήπως ή κερδοσκοπία κι' ο τυχοδιωχι-
σμός είναι και δικές μας κακίες και προσ-
παθοόμε απλούστατα κι' έμεις με τό ά-
ζημίωτο νά κάνουμε τον έξυπνο; Μή τυ-
χον όλοι μας έδωπέρα έχουμε γίνει άν-
θρωπο της εύκαιρίας; Θά ήτανε φοβε-
ρό, αλλά — ως τό κοιτάξουμε με θάρος —
μήπως τυχόν;

Όχι, ασερφέ! Άς έρθει ή καρδιά
μας στον τόπο της! Η κερδοσκοπία κι'
ο τυχοδιωχτισμός αποκλείει από μας,
γιατί έμεις δέν κάνουμε έπιχείρηση, πλ-
ρά κριτική. Κι' όσο κάνουμε κριτική
πρέπει νά ακολουθοόμε τής κριτικής τήν
ήθική. Το έρώτημα τί θά κάναμε άν κι'
έμεις έρισκόμαστε υπεύθυνοι παράγοντες
σέ μιάν έπιχείρηση, δέ χρειάζεται έδω
άπάντηση, γιατί σέ τέτια έρωτήματα μό-
νον ή πράξη απαντάει. Κι' ίσως γι' αυ-
τά και γι' αυτά δέν είμαστε θεατρικοί
έπιχειρηματίες. Άς δοόμε, λοιπόν, τή
δουλειά μας.

Γενικά στην έκλογή των έργων του
δραματολογίου τους τά θέατρα μας δέν
πετυχαίνουνε πάντα. Ποτέ δέν ξαίρουνε
από πριν άν ένα έργο θ' άρέσει ή όχι,

θά πετύχει ή όχι. Γι' αυτό συνήθως αποφεύγουμε τὰ πειράματα, τούς νεωτερισμούς, τις πρωτοτυπίες. Προτιμᾶνε τὰ ἔργα πού ἔχουμε παχτεί και πετύχει ἄλλοῦ. Κι' εἶνε αὐτή ἡ σπουδαιότερη αἰτία πού τὰ θέατρά μας δέν παίξουνε ἐλληνικά ἔργα. Κι' ἀπ' αὐτά προτιμᾶνε τὰ παλαια και δοκιμασμένα, ἢ νέα ἀλλά ἀπό παλαιούς και δοκιμασμένους ποιητές, πού νάχουνε κιόλας ἕνα ὄνομα.

Αὐτό τὸ νέο ἔργο πού παρουσίασε τὸ θέατρο Κοτοπούλη, φαίνεται πὼς κάπου στό ἐξωτερικό θάχει πετύχει. Δέν ἐξηγιέται ἀλλιῶτικα ἢ πρεμούρα, νά τὸ ἀρπάξουνε δύο μάλιστα θέατροι και νά μιλῶνουνε ποιός νά τὸ πρωτοπαίξει. Στις μεγάλες πολιτείες τοῦ κόσμου δέν εἶνε και πολύ δύσκολο νά παρουσιάζεται σάν ἐπιτυχεμένο ἕνα ἔργο τέχνης μάλιστα θεατρικό. Σέ μιὰ κοσμοπόλη ὅλο και περισεύει ἕνα πλῆθος ἀπό κάθε στῶμα δόγμα, κόμμα, τάξη, και κλάδο, ἔτσι πού νά γεμίζουνε για κάμποσο διάστημα τὰ θέατρα. Ποτέ ἕνα νέο θεατρικό ἔργο σέ μιὰ κοσμοπόλη δέν πέφτει τὴν ἄλλη μέρα, δυσδῆποτε τιποτένο κι' ἄν εἶνε. Τὰ μεγάλα θέατρα, στίς μεγαλοπολιτείες εἶνε σάν τὰ μεγάλα πολιτικά μέτωπα. Ποτέ δέν καταρέουνε μέ μιὰ μάχη.

Τὰ μεγάλα θέατρα στίς μεγαλοπολιτείες τροφοδοτοῦνε τὸ δραματολόγιό τους ἀπό τίς γνωστές και οἰγουρες ἐπιτυχίες τοῦ παγκόσμιου δραματολόγιου. Τὰ νέα ἔργα πού ἀνεβάζουνε συνήθως ἔχουνε πρῶτα δοκιμαστῆι σέ μικρότερα συνοικιακά ἢ ἐπαρχιακά. Τὸ ἴδιο γίνεται και μέ μας ἐδῶ, μόνο πού ἐμεῖς ὄντας και λιγάκι ἐπαρχία, και λιγάκι ἀνατολή, φέρνουμε ἀπό τὰ ξένα κάθε λογῆς Γενοδέφες, δηλαδή ἔργα πού ἔχουνε ὄγει στόν ἀφρό τῆς ἐπιτυχίας στό δουλεδάρτα και

στά λιμάνια, τὰ μεταφράζουμε στό γόνατο και τ' ἀνεβάζουμε σπρώχνοντας. Ὅμως ἐδῶ τὸ κοινό μας δέν εἶνε ὁλότελα κοινό τοῦ δουλεδάρτου και τοῦ λιμανιοῦ.

Ὁ Τζῶν Φέργκυσον εἶνε ἕνας καλός χωριάτης θρησκός, εὐαγγελιστής. Μὲ τὴν Ἁγία Γραφή στό χέρι ξημεροδραματίζεται. Ἐχει κόρη και γυιό. Ἡ κόρη του ἀτιμάζεται, ὁ γυιός του σκοτώνει τὸν ἀτιμαστή, ὁ Τζῶν Φέργκυσον τάλαντεύεται στήν πίστη του για μιὰ στιγμή, τέλος ἐγκαρτερεῖ μέ τὰ θεῖα λόγια «Ἀγαπάτε τοὺς ἐχθρούς ὑμῶν». Ὅλο τὸ ἔργο εἶνε φτιαγμένο σάν τίς εἰκόνες πού βλέπουμε σέ κάτι ἐπαρχιακά καφεναῖα πού παρασταίνουνε τὴν παθητική ἱστορία τῆς Γενοδέφας. Καμμιά φορά κανένας παραστρατημένος χωριάτης στέκει και χαζεύει μέ τὸ στόμα ἀνοικτό. Αὐτὸ ἔγινε και στήν παράσταση τοῦ ἔργου αὐτοῦ στό θέατρο Κοτοπούλη. Ἀκούσαμε πολλοὺς θεατῆς νά χαμοουριόνται δυνατά. Ἐ, δυσῆιση ὡρες ἱερὸ κήρυγμα εἶνε ἀρκετὸ νά κουράσει τὸν πιὸ θρησκο.

Οἱ ἠθοποιοὶ προσπάθησαν νά παίξουν. Φωνές, καμῶματα, ξεσπάσματα — ἀλλά για δημιουργία ἄς μὴ γίνεται λόγος. Αὐτὴ εἶνε δυστυχῶς ἡ μοῖρα τοῦ ἠθοποιοῦ. Δέ μπορεί ἡ τέχνη του ν' ἀνάψει τὸ μάρμαρο. Πρέπει νάχει και τὸ ἔργο τέχνη για νά μπορέσει κι' ὁ ἠθοποιός νά κάμει κάτι. Ὁ κ. Γαλανός ξεχώρισε, πλάθοντας μέ ζωνρότητα ἕναν ἀλήτη κι' ὁ κ. Μπινιάρης, σάν νέος ἠθοποιός, μέ τὸ θάρρος και τὸ κάπως μελοδραματικό του παίξιμο. Ἐπίσης ὁ κ. Μυράτ, ὁ νέος, ἔκαμε μιὰν ἀξιοπρόσεχτη προσπάθεια νά παρουσιαστῆι καριερίστας.

Ἡ σκηνογραφία τοῦ κ. Ἀνεμογιάννη, νατουραλιστική και βαρετή. Ὅλα θαυρατά.
B. ΡΩΤΑΣ